

Motion

1978/79: 211

av Lars Werner m. fl.
om folkomröstning om kärnkraft

Motståndet mot kärnkraft i Sverige bärs upp av en stor opinion såväl enskilda personer som lokala aktionsgrupper, olika miljöorganisationer och politiska organisationer. Denna opinion följer inte gängse partilinjer. Det finns motståndare till kärnkraften även inom de två partier som mest intensivt har kämpat för kärnkraftens utbyggnad – moderata samlingspartiet och socialdemokraterna – en modern ohelig allians. Stora grupper inom folkpartiet är uttalade motståndare till kärnkraft. Samtidigt är det klart att det inom de två partier som från skilda utgångspunkter sagt nej till kärnkraft – vänsterpartiet kommunisterna och centern – finns minoritetsgrupper som är för en utbyggnad.

Vpk har under hela den energidebatt som pågått under 1970-talet krävt att frågan om kärnkraft skall göras till föremål för en folkomröstning. Endast så kan man få ett mått på den verkliga opinionen i denna viktiga fråga. Det räcker inte med att säga att väljarna har haft och får tillfälle att säga sin mening i allmänna val. I sådana val överväger lojaliteterna för resp. partis allmänna målsättningar, och få väljare tar ställning utifrån en enstaka fråga. En folkomröstning skulle också få den positiva effekten att det stora underläge som motståndarna mot kärnkraften har i jämförelse med förespråkarna skulle kunna förändras till någorlunda jämvikt, om en folkomröstning kom till stånd. De som vill ha kärnkraft har nu bakom sig en mäktig allians av stora industriintressen, partsintressen inom statlig och kommunal administration samt statliga verk och inflytelserika skikt inom politiska och fackliga organisationer. Motståndarna har små ekonomiska resurser, är till stora delar beroende av frivilligt arbetande och får lite gehör i massmedia. Det finns således många tungt vägande skäl för att anordna en folkomröstning om kärnkraften i Sverige.

När detta har sagts är det också på sin plats att med skärpa framhålla att en sådan omröstning måste ställa de två tydliga alternativen – ja eller nej – till kärnkraft för framtiden emot varandra. De förslag som i samband med höstens regeringskris framfördes från olika håll om en folkomröstning med tre eller fyra olika alternativ motsvarande de olika partiernas uppfattningar kan inte accepteras. Då kommer vi på nytt in i den eländiga diskussionen om huruvida sex, åtta, tio eller elva aggregat kan anses utgöra lösningen på våra energiproblem. Detta är inte huvudfrågan! Den handlar om hur vi vill att ett framtida Sverige skall se ut, vilken industristruktur vi skall ha, hur vi skall lösa våra trafikproblem och ordna bostadsfrågor och annan samhällsservice. Ett beroende av kärnkraft binder oss till en utveckling som förstärker alla

dåliga tendenser i dagens samhälle och omöjliggör de förändringar som vi så väl behöver. Det ger ingen handlingsfrihet, som det påstås från vissa håll, tvärtom!

Vpk har under de båda sista perioderna framfört förslaget om folkomröstning i riksdagen, senast i samband med trepartiregeringens avgång. Förslaget har varje gång avvisats, även vid nämnda tillfälle, fastän den konkreta splittringsfrågan sades vara kravet om folkomröstning, samtidigt som de tre partiledarna förklarade sig vara antingen varma anhängare eller icke motståndare till en folkomröstning. Vpk:s linje är däremot klar. Partiet kräver på nytt en folkomröstning av ovan deklarerade skäl. Men den skall gälla huvudfrågan, dvs. *skall vi ha kärnkraft som energikälla i Sverige för all framtid eller skall vi inte?* Vpk anser att endast genom att framställa frågan på detta direkta sätt och begära att den besvaras med JA eller NEJ kan man få ett mått på den verkliga folkmeningen.

Ett JA skulle innebära en fortsatt utbyggnad av kärnkraft med allt vad det för med sig i form av uranbrytning, anrikning, upparbetning och en ständigt växande mängd radaktivt avfall. Det skulle följdriktigt leda till övergång till bidenteknik och till att Sverige för överskådlig tid bibehåller en energikrävande industristruktur, inriktad på råvaror och halvfabrikat med hög automation och låg sysselsättningsgrad.

Ett NEJ skulle innebära stopp för fortsatt utbyggnad av kärnkraft och avveckling av de aggregat som är i drift, så fort som det är ekonomiskt och tekniskt möjligt. Det skulle leda till en förändring av det svenska samhället i riktning mot ökad sparsamhet med energi, högre förädlingsgrad av våra basråvaror och därmed minskade uttag samt en ökande sysselsättningsgrad.

Som nämndes ovan är motståndarna mot kärnkraft i Sverige i ett klart underläge när det gäller opinionsbildning, trots att de utgör en majoritet av befolkningen. De har tidigare varit organiserade i Rikskommittén för folkomröstning om kärnkraft. Fr. o. m. våren 1978 har verksamheten genom ökat deltagande av organisationer och enskilda kunnat breddas, och en ny organisation, Folkkampanjen mot atomkraft, har bildats. Den har nu regionala och lokala organisationer över hela landet och bedriver en livlig verksamhet. Manifestationer och demonstrationer med lyckat resultat och stort deltagande genomfördes under sommaren på alla platser där kärnkraftverk uppförts. Flera nummer av en tidning för massspridning har framställts och studier och annan verksamhet pågår. Som alla grupper som uppstår utanför etablissemangen har den emellertid små resurser till sitt förfogande och verksamheten skulle inte vara möjlig utan det frivilliga arbete och de insatser som deltagarna gör.

Samtidigt har förespråkarna för kärnkraft stora ekonomiska intressen bakom ryggen som backar upp och stöder deras propaganda. T. o. m. statliga medel används i denna kampanj, inte minst av Vattenfall och andra statliga verk och myndigheter med intressen i kärnkraftsindustrin.

Det talas mycket om yttrandefrihet och opinionsbildning på lika villkor, men det är rättigheter som fullt ut endast tillkommer den som har de ekonomiska möjligheterna att använda dem. När det gäller kampen för eller emot kärnkraft är denna obalans, som i så många andra fall, uppenbar. Alla politiska partier i Sverige talar varmt för att opinioner av skilda slag skall få möjlighet att framföras och göra sig hörda. Men när det, som i detta fall, gäller för dem själva obehagliga åsikter sviktar det demokratiska sinnelaget. Det vore skäligt att den stora, folkliga opinionen mot kärnkraft fick åtminstone en liten del av det stöd som dess förankring i befolkningen berättigar den till.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslås

att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen begära förslag om folkomröstning i kärnkraftsfrågan i enlighet med i motionen angivna riktlinjer,
2. att på tilläggsbudget för budgetåret 1978/79 anvisa ett anslag på 100 000 kr. till Folkkampanjen mot atomkraft.

Stockholm den 9 januari 1979

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

OSWALD SÖDERQVIST (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

JÖRN SVENSSON (vpk)

TORE CLAESON (vpk)